*Robert Zieliński**

Wybrane problemy opodatkowania dochodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej

Wykonywanie działalności gospodarczej przez osoby fizyczne może podlegać obciążeniu podatkiem dochodowym na tzw. zasadach ogólnych lub w uproszczonej formie. Opodatkowanie na tzw. zasadach ogólnych sankcjonowane jest ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych i obejmuje dwa sposoby obciążenia: przy zastosowaniu progresywnej skali podatkowej lub opodatkowanie proporcjonalną skalą podatkową według jednolitej 19% stawki podatkowej¹. Uproszczone formy opodatkowania regulowane są natomiast ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne i zalicza się do nich opodatkowanie podatkiem dochodowym w formie karty podatkowej oraz tzw. ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych².

Celem niniejszego opracowania jest dokonanie analizy i oceny wybranych rozwiązań normatywnych, jakie istnieją w zakresie opodatkowania dochodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej z punktu widzenia stopnia ich atrakcyjności dla podatników, jak też możliwości wykorzystania ich do celów pozafiskalnych, tj. jako instrumentów służących pobudzaniu aktywności gospodarczej w naszym kraju. Z uwagi na ograniczone rozmiary niniejszego opracowania analiza ta zostanie ograniczona jedynie do niektórych rozwiązań prawnopodatkowych przyjętych w konstrukcji normatywnej podatku dochodowego od osób fizycznych, opłacanego na tzw. zasadach ogólnych, tj. dotyczących tzw. ulgi na nabycie nowych technologii oraz instytucji określanej mianem kredytu podatkowego.

Opodatkowanie według progresywnej skali podatkowej stanowi podstawowy i obligatoryjny sposób obciążenia dochodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej. Jest to jednocześnie najbardziej skomplikowany spo-

* Dr Robert Zieliński – Katedra Prawa Finansowego i Podatkowego, Kolegium Prawa, Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie.

¹ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 ze zm. (dalej: u.p.d.o.f.).

² Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, Dz. U. Nr 144, poz. 930 ze zm. (dalej: u.z.p.d.).

sób opodatkowania, a to ze względu na fakt, iż zakłada obciążenie rzeczywistych dochodów podatników. W praktyce oznacza to, że dla ustalenia ich wysokości podatnicy są zobowiązani do prowadzenia pełnej (księgi rachunkowej) lub uproszczonej (podatkowa księga przychodów i rozchodów) dokumentacji podatkowej. Podatek dochodowy uiszczany na tzw. zasadach ogólnych cechuje ponadto osobisty charakter, co oznacza, iż przy jego wymiarze uwzględnia się tzw. subiektywną zdolność płatniczą podatnika. Wobec powyższego, w doktrynie prawa finansowego za cechę charakterystyczną tego sposobu obciążenia uznaje się zindywidualizowaną podstawę opodatkowania, której istota wyraża się w tym, że wysokość należnego podatku każdorazowo kształtowana jest przez takie elementy, jak: przychód podatkowy, koszty uzyskania przychodu, odliczenia od dochodu, stawki podatkowe, odliczenia od podatku, a także zwolnienia podatkowe, które rozpatrywane są indywidualnie w odniesieniu do każdego podatnika³. Przyjęcie takiego rozwiązania powoduje, że prawidłowe – a więc zgodne z aktualnie obowiązującymi regulacjami normatywnymi – ustalenie kwoty należnego podatku rodzi w praktyce gospodarczej istotne problemy.

Jednym z nich są nie tyle istniejące wątpliwości co do możliwości korzystania z przysługujących podatnikom odliczeń od podstawy wymiaru oraz od podatku, ile ich charakter. Nietrudno bowiem zauważyć, że katalog tych odliczeń jest tożsamy z ulgami, jakie przysługują podatnikom osiągającym dochody z innych źródeł przychodów⁴. Wyjątek w tym zakresie stanowi jedynie tzw. ulga z tytułu nabycia nowych technologii, z której podatnicy osiągający dochody z innych niż pozarolnicza działalność gospodarcza źródeł przychodów nie mogą korzystać.

Zaobserwowana sytuacja pozwala zatem na sformułowanie generalnego wniosku, iż w aktualnie obowiązujących rozwiązaniach normatywnych

³ J. Kulicki, *Podatek dochodowy od osób fizycznych 2001*, t. 1–2, Warszawa 2001, s. 58–59.

⁴ Odliczenia od podstawy opodatkowania obejmują: kwoty składek zapłacone na własne ubezpieczenie społeczne podatnika prowadzącego działalność gospodarczą, jak i osób, które z nim współpracują (w tym również uiszczone w innych niż Rzeczpospolita Polska państwach członkowskich UE lub innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub w Konfederacji Szwajcarskiej), przekazane przez tych podatników darowizny na rzecz organizacji pożytku publicznego, kultu religijnego oraz darowizny wynikające z realizacji przez nich honorowego krwiodawstwa (w wysokości do 6% dochodu pomniejszonego o składki na ubezpieczenie społeczne), kwoty przekazanych na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą darowizn (do wysokości dochodu pomniejszonego o składki na ubezpieczenie społeczne), wydatki na cele rehabilitacyjne, wydatki z tytułu użytkowania sieci Internet (pod warunkiem, że nie zostały uprzednio zaliczone do kosztów uzyskania przychodów i do wysokości 760 zł w roku podatkowym), wydatki poniesione na zakup nowych technologii oraz kwoty wpłat dokonanych na indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (IKZE). Natomiast do odliczeń od podatku zalicza się obecnie tzw. ulgę z tytułu wychowywania dzieci. Ulga ta przysługuje wyłącznie podatnikom opłacającym podatek dochodowy na tzw. zasadach ogólnych przy zastosowaniu progresywnej skali podatkowej i polega na odliczeniu od obliczonego podatku kwoty stanowiącej 1/6 kwoty zmniejszającej podatek dochodowy w pierwszym przedziale progresywnej skali podatkowej (tj. 92,67 zł ($556,02 \times 1/6$)) na każde wychowywane dziecko za każdy miesiąc, w którym podatnik wykonywał władzę rodzicielską, pełnił funkcję opiekuna prawnego lub sprawował opiekę poprzez pełnienie funkcji rodziny zastępczej.

odnoszących się do opodatkowania dochodów osób fizycznych z działalności gospodarczej przy zastosowaniu progresywnej skali podatkowej brakuje w zasadzie ulg podatkowych o charakterze gospodarczym lub inwestycyjnym, które związane są z prowadzoną działalnością gospodarczą. Przyjęte rozwiązanie należy ocenić negatywnie, zwłaszcza z punktu widzenia możliwości rozwoju najmniejszych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą oraz zwiększenia poziomu ich innowacyjności, jak też ograniczonych możliwości co do podnoszenia konkurencyjności rodzimej gospodarki. Podkreślenia wymaga bowiem fakt, iż w strukturze podmiotów wykonujących działalność gospodarczą w Polsce udział tzw. mikroprzedsiębiorców jest znaczący. Potwierdzają to ogólnodostępne dane, z których wynika, że stanowią one ok. 96% wszystkich aktywnie prowadzących działalność podmiotów⁵. Ponadto, podobnie jak w innych krajach Unii Europejskiej, również w Polsce tzw. mikroprzedsiębiorcy odgrywają istotną rolę w gospodarce. Przejawia się ona m.in. w absorpcji nadwyżki siły roboczej z rynku pracy oraz w tworzeniu nowych miejsc pracy, a w szczególności w stwarzaniu szerokich możliwości dla tzw. samozatrudnienia⁶. Znaczący jest także wkład tych podmiotów w tworzenie produktu krajowego brutto (PKB). Z danych tych wynika, że generują go one w ponad 40%⁷. Na negatywną ocenę opisanego wyżej stanu rzeczy wpływają także skutki wywołane przez ostatni kryzys finansowy, który swym zasięgiem objął wiele państw, w tym także Polskę. Brak możliwości realnego korzystania przez tych podatników z ulg o charakterze inwestycyjnym z pewnością istotnie ogranicza rozwój gospodarczy naszego kraju i tym samym nie przyczynia się w praktyce do łagodzenia negatywnych skutków, jakie powstały w wyniku tego kryzysu.

Warto także zauważyć, iż samo korzystanie przez podatników z tzw. ulgi na nabycie nowych technologii, której podstawowym celem było stworzenie zachęty dla podatników do inwestowania w wiedzę technologiczną, sprawia praktyczne problemy. Wynikają one m.in. z przyjętej przez ustawodawcę definicji pojęcia „nowych technologii”, za które uważa się wyłącznie wiedzę technologiczną w postaci wartości niematerialnych i prawnych – w szczególności wyniki badań i prac rozwojowych – umożliwiającą wytwarzanie nowych lub udoskonalonych wyrobów albo usług, która nie jest stosowana na świecie przez okres dłuższy niż 5 lat. Tak skonstruowana definicja stanowi istotną barierę w korzystaniu z tej preferencji podatkowej, co potwierdzają dane publikowane

⁵ Por. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008–2009*, przygotowany pod kierunkiem A. Wilimskiej, PARP, Warszawa 2010, s. 32–34.

⁶ Por. R. Zieliński, *Główne problemy w systemie opodatkowania działalności gospodarczej mikroprzedsiębiorstw w Polsce*, [w:] E. Ruśkowski, I. Zawerucha (red.), *Finanse publiczne i prawo finansowe w Europie Centralnej i Wschodniej w warunkach kryzysu finansowego*, Białystok–Łódź 2010, s. 453.

⁷ Por. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw...*, s. 28.

przez Ministerstwo Finansów (MF). Wynika z nich, że w 2009 r. z omawianej ulgi skorzystało jedynie 15 podatników, a przeciętna kwota odliczenia na podatnika wyniosła ok. 1,7 tys. zł (w 2010 r. było to 398 podatników, zaś średnia kwota odliczenia kształtowała się na poziomie 648 zł)⁸. W porównaniu z liczbą aktywnie działających przedsiębiorców, która, jak podaje Główny Urząd Statystyczny (GUS), wynosi obecnie ok. 1,7 mln podmiotów, znaczenie omawianej ulgi należy uznać za marginalne⁹. Ponadto, uznanie za „nową technologię” wiedzy technologicznej, która nie jest stosowana na świecie dłużej niż przez 5 lat powoduje, że ze względu na stosunkowo niewielkie dochody osiągane przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jak też wysokie koszty opracowania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, większości podatników nie stać na ich zakup. Dodatkowo, dla potwierdzenia innowacyjności stosowanego rozwiązania wymagane jest posiadanie opinii niezależnej jednostki naukowej w rozumieniu ustawy o zasadach finansowania nauki¹⁰. Problem jednak w tym, że pomimo obowiązywania omawianej ulgi w konstrukcji normatywnej obu podatków dochodowych od ponad 6 lat, MF nie wskazało dotychczas listy jednostek wydających tego rodzaju opinie¹¹. W efekcie przedsiębiorcy (dotyczy to także osób prawnych) mają istotne problemy ze znalezieniem kompetentnych w tym zakresie instytucji i bezskutecznie błądzą po uczelniach, centrach badawczych oraz różnego rodzaju instytucjach naukowych czy laboratoriach w celu uzyskania stosownego oświadczenia.

Warto także dodać, iż w ramach omawianej ulgi podatnicy mogą odliczać jedynie wydatki poniesione na nabycie wartości niematerialnych i prawnych, które pozwalają na wytworzenie lub udoskonalenie produktów lub usług, a więc wydatki ponoszone m.in. na licencje, patenty, wiedzę technologiczną czy zakup oprogramowania komputerowego. Przyjęte rozwiązanie skutkuje tym, iż w praktyce podatnikom nie przysługuje prawo do omawianego odliczenia, jeżeli np. dokonają zakupu oprogramowania wraz z komputerem. Zakup środków trwałych nie podlega bowiem odliczeniu w ramach przedmiotowej ulgi.

⁸ Por. *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2009 rok*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2010, s. 30; www.mf.gov.pl/documents/766655/1185940/Informacja oraz *Informacja dotycząca rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2010 rok*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011, s. 36; www.mf.gov.pl/documents/766655/1185928/Informacja (dostęp: 23.03.2012).

⁹ Por. *Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2010 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2011, s. 22.

¹⁰ Por. ustawa z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki, t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 615 ze zm.

¹¹ *Przepisy hamują innowacje: z ulgi na nowe technologie skorzystało zaledwie 40 przedsiębiorców*, „Dziennik Gazeta Prawna” (online), http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/550946.przepisy_hamuja_innowacje_z_ulgi_na_nowe_tehnologie_skorzystalo_zaledwie_40_przedsiębiorców.html (dostęp: 23.03.2012).

Do istotnych powodów nikłego zainteresowania ulgą na nabycie nowych technologii zaliczyć należy także okoliczność, iż znaczna część osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą *ex lege* została pozbawiona prawa do korzystania z tego odliczenia. Dotyczy to w głównej mierze podatników opodatkowanych na tzw. zasadach ogólnych przy zastosowaniu proporcjonalnej skali podatkowej oraz podatników opłacających podatek dochodowy w formach uproszczonych. Z danych MF wynika, że podatnicy opłacający podatek dochodowy w wyżej wymienionych formach stanowią ponad 51% ogólnej liczby podatników tego podatku. Ponadto, prawa do korzystania z ulgi na nabycie nowych technologii pozbawieni zostali podatnicy, którzy wykonują działalność gospodarczą na terenie specjalnych stref ekonomicznych na podstawie ważnego zezwolenia i z tego tytułu korzystają ze zwolnienia podatkowego, jak również ci, którzy w formie dotacji pozyskali z Unii Europejskiej środki na ich zakup. Odebranie wyżej wymienionym podatnikom prawa do odliczenia wydatków poniesionych na nabycie nowych technologii należy uznać za nieuzasadniony przejaw ich dyskryminacji w stosunku do podmiotów, którym uprawnienie to przysługuje. Jak się bowiem wydaje, przyjęte rozwiązanie nie znajduje merytorycznego uzasadnienia oraz przeczy postulowanej od wielu lat w doktrynie prawnofinansowej idei równości opodatkowania podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Przedstawione rozważania pozwalają zatem skonstatować, iż aby zachęcić najmniejsze podmioty wykonujące w Polsce działalność gospodarczą do zwiększenia aktywności innowacyjnej i tym samym wzmocnić konkurencyjność rodzimej gospodarki, za konieczne w najbliższej przyszłości uznać należy przeprowadzenie gruntownych zmian w konstrukcji prawnej omawianej ulgi. Jak podkreśla się w fachowym piśmiennictwie, powinny one podążać w kierunku umożliwiający kwalifikowanie do omawianej ulgi wydatków przeznaczanych na prace technologiczne wykonywane przez polskich inżynierów¹². Ponadto, konieczne wydaje się rozszerzenie zakresu przedmiotowego omawianej ulgi na środki trwałe, gdyż to dzięki nowoczesnym narzędziom polscy przedsiębiorcy mogą produkować szybciej, taniej i lepiej, dzięki czemu osiągają wyższe dochody i więcej „oddają” państwu w formie różnych danin publicznoprawnych¹³. Warto także rozważyć wprowadzenie możliwości korzystania z tego odliczenia przez wszystkich podatników osiągających dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, niezależnie od wybranej przez nich formy opodatkowania.

Praktyczne problemy w zakresie obciążeń dochodów osób fizycznych z działalności gospodarczej wynikają również z korzystania przez podatników z instytucji określanej mianem kredytu podatkowego¹⁴. Zgodnie z uregulowaniami u.p.d.o.f. z preferencji tej mogą korzystać zarówno podatnicy opodatkowani

¹² *Nowe technologie dały zysk firmom*, „Dziennik Gazeta Prawna” (online), http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/537829,nowe_technologie_daly_zysk_firmom.html,2 (dostęp: 23.03.2012).

¹³ *Przepisy hamują innowacje...*

¹⁴ Por. art. 44 ust. 7a u.p.d.o.f.

na tzw. zasadach ogólnych (przy zastosowaniu progresywnej skali podatkowej), jak i opłacający podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Istota kredytu podatkowego polega na zwolnieniu tych podatników z obowiązku wpłacania zaliczek na podatek dochodowy w roku podatkowym, w którym korzystają z tego zwolnienia, a w przypadku podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych – z obowiązku obliczania i wpłacania ryczałtu oraz „rozłożeniu na raty” podatku (ryczałtu) za okres objęty zwolnieniem. Spłata przyznanego podatnikowi kredytu podatkowego następuje przez 5 kolejnych lat podatkowych. W przypadku podmiotów opodatkowanych w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych polega ona na doliczeniu – do obliczonego w każdym kolejnym roku ryczałtu – kwoty stanowiącej równowartość 20% świadczenia podatkowego z roku zwolnienia. Natomiast podatnicy opłacający podatek dochodowy na tzw. zasadach ogólnych spłacają kredyt podatkowy w ten sposób, iż do dochodu wykazanego w kolejnych zeznaniach podatkowych doliczają dodatkowo kwotę stanowiącą 20% dochodu osiągniętego w roku zwolnienia.

Kredyt podatkowy przysługuje wyłącznie przez okres jednego roku podatkowego. Mogą z niego korzystać podatnicy, którzy po raz pierwszy rozpoczynają prowadzenie działalności gospodarczej¹⁵ i spełniają określone w u.p.d.o.f. warunki, tj.:

- złożą właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego oświadczenie o korzystaniu z kredytu podatkowego (w terminie do 31 stycznia roku podatkowego, w którym zamierzają korzystać z tej preferencji podatkowej);

- wykonują działalność gospodarczą przez okres co najmniej 10 pełnych miesięcy (jeżeli warunek ten nie jest spełniony, podatnicy mogą korzystać z kredytu podatkowego w roku następującym dwa lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie działalności gospodarczej);

- uzyskali średniomiesięczny przychód w wysokości stanowiącej równowartość co najmniej 1000 euro w okresie poprzedzającym rok korzystania z kredytu podatkowego¹⁶;

¹⁵ Zgodnie z przepisem art. 44 ust. 7a u.p.d.o.f. kredyt podatkowy przysługuje podatnikom w roku podatkowym następującym: 1) bezpośrednio po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli w roku jej rozpoczęcia działalność ta była prowadzona co najmniej przez pełnych 10 miesięcy, albo 2) 2 lata po roku, w którym rozpoczęli prowadzenie tej działalności, jeżeli nie został spełniony warunek, o którym mowa w pkt 1. Jeżeli zatem podatnik rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej np. w styczniu albo lutym danego roku, to zwolnienie podatkowe przysługiwać mu będzie w roku następnym; jeśli natomiast działalność była podjęta w miesiącu późniejszym niż luty, to kredyt podatkowy przysługiwać będzie dopiero w roku, który rozpoczyna się 2 lata po roku rozpoczęcia działalności; por. A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *Komentarz do art. 44 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych*, [w:] A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz*, Warszawa 2009.

¹⁶ Do przeliczenia stosuje się średni kurs euro ogłaszany przez Narodowy Bank Polski, z ostatniego dnia roku poprzedzającego rok rozpoczęcia tej działalności.

– posiadają status małego przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (w okresie od dnia rozpoczęcia pozarolniczej działalności gospodarczej do 1 stycznia roku podatkowego, w którym korzystają z kredytu podatkowego)¹⁷;

– zatrudniali w okresie poprzedzającym rok korzystania z kredytu podatkowego na podstawie umowy o pracę w każdym miesiącu co najmniej 5 osób w przeliczeniu na pełne etaty;

– nie wykorzystują w prowadzonej działalności środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także innych składników majątku pochodzących z likwidacji działalności o znacznej wartości – udostępnionych nieodpłatnie przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej w rozumieniu przepisów o podatku od spadków i darowizn, które uprzednio wykorzystywane były w działalności gospodarczej prowadzonej przez te osoby i stanowią ich własność¹⁸, oraz

– w roku korzystania z kredytu podatkowego nie podlegają opodatkowaniu na tzw. zasadach ogólnych przy zastosowaniu proporcjonalnej skali podatkowej (oznacza to, że w latach następnych podatnicy ci mogą podlegać opodatkowaniu według 19% stawki podatkowej).

Przedstawione powyżej warunki, jakie zobowiązany jest spełnić podatnik, aby korzystać z kredytu podatkowego, należy uznać za kazuistyczne oraz restrykcyjne i tym samym utrudniające, a w wielu przypadkach także uniemożliwiające podatnikom korzystanie z tej preferencji podatkowej. Potwierdzeniem tego są dane MF, z których wynika, że w latach 2004–2010 z dobrodziejstwa, jakie stanowi ta ulga podatkowa, skorzystał tylko jeden podatnik opłacający podatek dochodowy na tzw. zasadach ogólnych¹⁹. Oznacza to, że w odniesieniu do tych podatników przepisy o kredycie podatkowym stanowią jedynie martwą literę prawa, nie zaś, jak to było w ich założeniu, instrument oddziaływania na rozwój przedsiębiorczości i pobudzania aktywności gospodarczej²⁰.

Niechęć podatników do korzystania z tej preferencji podatkowej wynikać może również z następujących powodów. Po pierwsze, spełnienie w praktyce warunków uprawniających do korzystania z tej preferencji podatkowej nie zależy

¹⁷ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm. Zgodnie z art. 105 tej ustawy, za małego przedsiębiorcę uważa się takiego przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: 1) zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz 2) osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro.

¹⁸ Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o spadkach i darowiznach, t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 93 poz. 768 ze zm.

¹⁹ Por. A. Szyborska-Sutton, J. Szlęzak-Matusiewicz, *Przedsiębiorca glosuje: firmy powinny mieć łatwiejszy dostęp do kredytu od fiskusa*, http://inwestycje.pl/resources/Attachment/2011/10_04/file12163.pdf (dostęp: 12.04.2012).

²⁰ J. Ickiewicz, *Obciążenia fiskalne przedsiębiorstw*, Warszawa 2009, s. 193.

tylko od dobrej woli samych podatników i tym samym stanowi istotną barierę w korzystaniu z tego przywileju podatkowego. Dotyczy to m.in. wymogu utrzymania przez 5 lat określonego prawem poziomu zatrudnienia (5 osób w przeliczeniu na pełne etaty), jak i wskazanej w przepisach prawa wysokości przychodów (średniomiesięcznie stanowiącej równowartość w złotych co najmniej 1000 euro). Po drugie, podatnikom grożą dość dotkliwe sankcje w przypadku utraty przez nich prawa do omawianego zwolnienia²¹. Jest to m.in. konieczność wpłaty należnych zaliczek na podatek dochodowy od dochodu osiągniętego od początku roku do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym utracili prawo do korzystania z kredytu podatkowego, chyba że przed upływem tego terminu złożą zeznanie i zapłacili należny podatek. Po trzecie, przyczyn nikłego zainteresowania kredytem podatkowym upatrywać należy także w ogólnej niestabilności przepisów prawa podatkowego – dotyczących zarówno stosowanych preferencji podatkowych, jak też innych elementów technicznych podatku – która znacznie zwiększa poziom ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. I po czwarte, podobnie jak w przypadku ulgi z tytułu nabycia nowych technologii, kredyt podatkowy jest rozwiązaniem, z którego nie mogą korzystać wszyscy podatnicy osiągający dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej. Nie przysługuje on m.in. podatnikom opłacającym podatek dochodowy według proporcjonalnej skali podatkowej, którzy w strukturze podatników podatku dochodowego uzyskujących dochody z działalności gospodarczej stanowią blisko 20%.

Mając na względzie powyższe uwagi, niezbędne wydaje się podjęcie działań mających na celu istotne złagodzenie warunków przesądzających o dostępności kredytu podatkowego. W szczególności powinny one polegać na zliberalizowaniu wymogów dotyczących konieczności utrzymania przez podatników wysokiego poziomu zatrudnienia, jak i osiągania przychodów z działalności gospodarczej na poziomie zbliżonym do przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Za w pełni słuszne uznać należy także stworzenie możliwości korzystania

²¹ Zgodnie z przepisem art. 44 ust. 7g u.p.d.o.f. podatnicy tracą prawo do zwolnienia, jeżeli odpowiednio w roku lub za rok korzystania ze zwolnienia albo w 5 następnych latach podatkowych: 1) zlikwidowali działalność gospodarczą albo została ogłoszona ich upadłość obejmująca likwidację majątku lub upadłość obejmująca likwidację majątku spółki, której są współnikami, lub 2) osiągnęli przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej średniomiesięcznie w wysokości stanowiącej równowartość w złotych kwoty niższej niż 1000 euro, przeliczonej według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, z ostatniego dnia roku poprzedniego, lub 3) w którymkolwiek z miesięcy w tych latach zmniejszą przeciętne miesięczne zatrudnienie na podstawie umowy o pracę o więcej niż 10% w stosunku do najwyższego przeciętnego miesięcznego zatrudnienia w roku poprzedzającym rok podatkowy, lub 4) mają zaległości z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa, ceł oraz składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne; określenie lub wymierzenie w innej formie – w wyniku postępowania prowadzonego przez właściwy organ – zaległości z wymienionych tytułów nie pozbawia podatnika prawa do skorzystania ze zwolnienia, jeżeli zaległość ta wraz z odsetkami za zwłokę zostanie uregulowana w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji ostatecznej.

z tej preferencji podatkowej dla podatników już w pierwszym roku wykonywania przez nich działalności gospodarczej, a to m.in. z uwagi na konieczność ponoszenia przez nich w tym okresie znacznych nakładów inwestycyjnych. Przyjęcie tego rozwiązania pozwoliłoby w wielu przypadkach utrzymać płynność finansową tym „młodym” i funkcjonującym stosunkowo niedługo w obrocie gospodarczym podmiotom. Niezbędne wydaje się także wprowadzenie możliwości korzystania z kredytu podatkowego dla podatników opłacających podatek dochodowy przy zastosowaniu proporcjonalnej skali podatkowej. Za przyjęciem tego postulatu przemawiają m.in. względy równości warunków opodatkowania podmiotów wykonujących działalność gospodarczą.

Jak wynika z przeprowadzonych rozważań, przepisy prawne statuujące opodatkowanie dochodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej na tzw. zasadach ogólnych, w szczególności regulujące zasady korzystania z tzw. ulgi na nabycie nowych technologii oraz tzw. kredytu podatkowego, nie stanowią w praktyce zachęty do efektywnego prowadzenia działalności gospodarczej przez tych podatników. Wręcz przeciwnie – w wielu przypadkach są dla nich istotną barierą i zniechęcają do podejmowania działań o charakterze inwestycyjnym i innowacyjnym. Zjawisko to wydaje się co najmniej niepokojące, zarówno z punktu widzenia łagodzenia negatywnych skutków, jakie w rodzimej gospodarce wywołał kryzys finansowy, jak i perspektyw rozwoju rodzimej gospodarki.

W świetle powyższych okoliczności priorytetowym działaniem polskiego rządu powinno być przeprowadzenie, postulowanej od co najmniej kilku lat w doktrynie prawa finansowego, realnej i gruntownej reformy zasad obciążenia dochodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej. Jak się bowiem wydaje, w warunkach pogłębiającego się kryzysu finansów publicznych, jak również niekorzystnej kondycji polskiej gospodarki może ona stanowić w chwili obecnej jedyne remedium na narastające problemy gospodarcze w naszym kraju.